

античного рабства не було б різночоті античної культури, хоча, безумовно, були й інші передумови її розвитку.

Отже, вплив рабства на історичний розвиток не можна назвати однозначним. Воно принесло прояв найбільшої жорстокості, але з іншого боку дало підґрунтя розвитку такого інституту як прав людини. Спочатку рабство допомогло перетворити тотальний геноцид на більш творчу форму відносин. Це своє чергу дозволило сформуватися великим співтовариствам, які стали основою нашої сучасної цивілізації.

Література.

1. Гавриленко О. А. Право античних держав Північного Причорномор'я : навч. посібник / О. А. Гавриленко. – Харків : НУВС, 2004. – 111 с.
2. Гавриленко О. А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права (кінець VII ст. до н. е. - перша половина VI ст. н. е.): монографія / О. А. Гавриленко. – Харків : Парус, 2006. – 352 с.
3. Гавриленко О. А. Київська Русь: політико-правовий нарис / О. А. Гавриленко, С. Д. Колесніков, І. А. Логвиненко. – Харків : УніВС, 1999. – 69 с.
4. Kukxa I. et al. State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development //Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. – 2019. – Т. 41. – №. 2. – С. 228-236.
5. Lohvynenko Y. S. Історія держави і права України: практикум. – 2017.
6. Моїсєєва Н. І. Становлення системної методології досліджень соціальної комунікації //Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2015. – №. 1. – С. 88-95.
7. Моїсєєва Н. Електронна епоха соціальних комунікацій: структурно-діяльнісні трансформації / Н. Моїсєєва // Вісн. Кн. палати. — 2014. — № 3. — С. 49.
8. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.

Науковий керівник
докт. екон. наук, проф. Н.І. Моїсєєва

Тоберт М. Ю.

Державний біотехнологічний університет

ФІЛОСОФІЯ СПІЛКУВАННЯ: ФЕНОМЕН МОВИ ТА ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОСТІ

Починаючи з часів Античності, коли виникають перші філософські школи, в центр уваги філософії потрапляють фундаментальні проблеми буття людини та світу. До них, зокрема, належать такі питання, як першооснова буття, структура та процес пізнавальної діяльності, моральні принципи, аналіз суспільства та держави тощо. З моменту зміщення уваги на феномен людини, що позначається антропологічним поворотом у Давньогрецькій філософії, проблеми міжлюдського спілкування набувають неабиякої актуальності.

Розглядаючи феномен спілкування, стає зрозумілим, що саме він лежить в основі такого глобального явища, як культура людства. Водночас головним інструментом спілкування, який дозволяє налагодити масштабну та ефективну взаємодію є мова. Ізраїльський історик та філософ історії Ю.Н. Харарі вважає, що *Homo sapiens* підкорив світ, тому що мав такий унікальний інструмент, як мова. Найбільш поширена теорія стверджує, що випадкові генетичні мутації змінили внутрішні “налаштування” людського мозку і *Homo sapiens* набули вміння думати і спілкуватися, використовуючи словесну мову. Ще одна теорія, за словами Харарі, уточнює, що особливістю людської мови є також те, що вона не обмежується описом навколишнього світу, а й передає інформацію про самих людей. Іншими словами, це можна назвати “плітки”. І, можливо, навіть плітки були більш важливою інформацією для людей. Легенди, міфи, боги, релігії виникли внаслідок когнітивної революції. Здатність обговорювати вигадку – найбільш дивовижна властивість мови сап'єнсів. Цю мову можна назвати мовою вигадки. Виявляється, що мова вигадки дозволила людині не просто віддатися грі уяви, а робити це всім колективом. Ми навчилися сплітати загальну всім міфологію. Ця можливість, на думку Харарі, наділила сап'єнсів небувалою здатністю до гнучкої співпраці у великих колективах.[1]

Таким чином, за думкою Харарі, не стільки мова сама по собі, скільки її конкретні властивості та можливості, дали людству змогу побудувати свою особливу реальність – світ культури. Мова дала людям змогу створити нову реальність, якої немає в природі. Коли ми міркуємо, наприклад, про світ тварин, ми можемо констатувати наявність двох реальностей, в яких вони перебувають: реальність об'єктивна та реальність суб'єктивна. Ці дві реальності притаманні і людині. Але, спираючись тільки на них, неможливо створити культуру. Об'єктивний світ належить природі, суб'єктивний світ належить конкретному індивіду та його свідомості. Таким чином, потрібно щось додаткове, що могло б поєднати ці два світи. Цю проблему вдалось вирішити завдяки появі мови, а саме, люди навчились створювати інтерсуб'єктивну реальність, яка водночас володіє реальністю та уявою.

Харарі вважає, що саме спільні “міфи” допомогли людям налагодити взаємодію в глобальних масштабах, та побудувати цивілізацію. До такого роду міфів від відноситься нації, держави, грици, корпорації, правові відносини тощо. Будь-яка широкомасштабна людська співпраця – від сучасної держави до середньовічної церкви, античного міста та стародавнього племені – виростає із спільних міфів, з того, що існує виключно в уяві людей. Насправді немає богів, націй і корпорацій, немає грошей, прав людини і законів, і справедливості живе лише у колективній уяві людей. [1]

Таким чином, ми можемо прийти до висновку, про те, що чим складніше стає світ, чим більш глобальною стає взаємодія між людьми, тим більш актуальним стає розгляд феномену спілкування, зокрема в межах філософії, оскільки саме філософія може ставити питання про найвищі цінності та сенси цього процесу. Сучасність породжує також нові форми спілкування – віртуальний світ, який, в свою чергу, стає причиною фундаментальних змін самої

людини, тому, на наш погляд, філософія спілкування є, в теперішній час, однією з найбільш актуальних галузей філософського знання, що потребує уважного вивчення та подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Харари Ю. Н. Sapiens: Краткая история человечества : монография. Москва : Синдбад, 2018. 512 с.

Науковий керівник
канд.філос.н. Кобелева Д. Л.

Устименко І.В.
ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості ХНТУСГ»
Наукові керівники: викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист Ткаченко В.М.
викладач вищої кваліфікаційної категорії
Козуб К.І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На сучасному етапі розвитку суспільства важливою є проблема гендерної рівності чоловіків і жінок, переоцінка загальних розумінь про роль обох статей та створення однакових перспектив для їх цілковитої реалізації у всіх сферах соціуму, але для того, щоб реалізувати це, необхідно віднайти згоду між представниками обох статей, скерувати їх дії на здобуття спільної для всіх мети. Але це важко реалізувати до того часу, поки жінки і чоловіки не зрозуміють справжній зміст слова «гендер» та «гендерна рівність», щоб розв'язати цю проблему, необхідно надати та роз'яснити основні поняття цих напрямів діяльності, сформувати у студентів гендерну компетентність. Необхідність формування у здобувачів освіти компетенцій в різних галузях наук є обов'язковим не лише з точки зору професійного розвитку і вдосконалення, а й важливою складовою взаємодії з сучасним суспільством.

В умовах реформування системи освіти в Україні все більше звертається увага на потребу вивчення та переосмислення різних напрямів гендерної проблематики. Під час гендерного виховання розвиваються моральні якості студента, моральні звички поведінки, формуються вольові риси особистості. Не можливо сформувати цілісну гармонійну особистість без урахування статі людини. Таким чином, гендерне виховання має велику роль для розв'язання проблем морального розвитку українського суспільства. Для реалізації гендерного підходу під освітнього процесу в коледжі необхідно застосовувати такі форми роботи та заходи, які мають на меті просування ідеї гендерної рівності та підвищення рівня гендерної чутливості: застосування елементів дискусії, тренінгу, гендерного аналізу творів, обговорення життєвого та творчого шляху письменників крізь призму гендеру, організацію творчих справ на заняттях української мови. Адже використання педагогічних технологій передбачає в якості результату засвоєння визначеного комплексу знань, умінь та